

C V E T J E

z vertov sv. Frančiška.

Časopis za verno katoliško ljudstvo,
zlasti za ude tretjega reda sv. Frančiška

S privoljenjem cerkvenih in redovnih oblasti
vreduje in izdaja

P. Stanislav Škrabec,
mašnik reda manjših bratov sv. Frančiška.

VSEBINA 1. ZVEZKA

Ob novem letu	1
Cerkveno leto	4
Sv. Bernardin Sijenski. Vvod	9
1. pogl. Mlada leta	10
2. „ V vednosti in čednosti vedno naprej!	13
Naša Kostanjevica	15
Staro znamenje ob poti na Kostanjevico. (Podoba).	17
Spomini na moje romanje v Sv. Deželo.	
25. K sv. Janezu v puščavo	19
Zdrava, Marija! Zdrava, kraljica!	23
Sv. Nikolaj in njega češčenje.	
1. pogl. Življenje in delovanje sv. Nikolaja	30
Priporočilo v molitev	31
Zahvala za vslišano molitev	32
Rimsko-frančiškanski koledar za leto 1906. Mesec januarij	32

V GORICI
Hilarijanska tiskarna.
1906.

Izhaja v prostih obrokih. Stane cel tečaj (12 zvezkov): 1 K50h.
Naslov za naročila: «Cvetje», frančiškanski samostan v Gorici.

Dopisi in odpisi.

V teku leta 1905 sem prejel od raznih strani o jezikoslovnih in drugih vprašanjih več pisem, za katera bodi s tem vsem čislanim dopisnikom lepa hvala izrečena in v naslednjem vsaj nekaterim tudi nekoliko odgovorjeno.

Ker sem bil poslednji čas prisiljen prestopiti na polje, ki mi je bilo doslej precej tuje, se je zdelo nekemu gospodu, da mi že zmanjkuje snovi za platnice. Bodi torej najprej povedano Vam, gospod A. K., da mi je vendar le ne zmanjkuje; tega kar sem se namenil pisati pod naslovom „O učenju naše knjižne slovensčine“ itd. prav za prav še začel nisem, spisati pa bi se dala o tisti reči cela knjiga. Pa še mariskaj drugoga bi imel povedati; samo ne vem, ali bo komu kaj koristilo, ker vidim, da je mlo ljudi, ki bi se hoteli od mene kaj učiti. Tudi Vas moje platnice „včasih preveč spominjajo na kourouške bukvice“. Bodi si! Jaz se tolažim s tem, da opica mnoge spominja na človeka, in neki učeni ljudje pravijo celo, da sta to brat in sestra. — Glede posameznosti, ki ste mi jih poslali v presojo, da napolnim platnice, Vam pri vsem tem povem, da sem večinoma Vašega prepričanja. Ker pri nas život ne pomeni več *Leben*, tudi životopis ne bi bilo *Lebensbeschreibung*, temuč *Leibesbeschreibung*. Ali pišimo torej življenje pis? Nevkretna beseda! Če se smereči v latinščini naravnost v ita (ali „descriptio vitae alicujus“) in celo v gerščini *biog* (ne *biographia*), zakaj se ne bi smelo reči pri nas življenje (ali „popis življenja tega in tega“)? — T o v a r n a je češko, izvedeno, ne iz „tvoriti“, temuč iz „tovar“ *Waare*, pomeni torej prav za prav *Waarenhaus*. Po naša bi bilo t o v o r n a. Vendar ne pravim, da začnimo tako pisati in govoriti; t o v a r n a je že skoraj sploh sprejeto in mislim, da sme ostati, ker se vsaj glasoslovnemu zakonu naše slovensčine nobenemu ne vpira. — Druga je z besedo iz v a n r e d e n; iz v a n je opravičeno le v herlaščini, pri nas bi bilo to: „izvun, izvuna, zvuna, zuna, zunaj“, kar se pa v sestavi ne da rabiti. Prav bi bilo po naše: iz r e d e n, tudi stara slovensčina ima: iz r e d i n ũ, ne pa: *izvünřędŕnũ. Pa ne le hervatizem je iz v a n r e d e n, temuč po naglašanju: „izvanréden“ morda celo germanizem, prim. *äusserordentlich*. Po naše bi se imel povdarjati le en zlog: - r é -. — Tudi beseda p r e d b a c i v a t i je meni prav tako zoperna, kakor Vam. To je herlaški barbarizem, seveda je proderl z raznimi drugimi „več odavno i u narodni jezik“, kakor pravi Maretič (Gram. i stil str. 686). — Germanizem je tudi: „moja knjiga in o n a mojega prijatelja“; prav bi bilo: „moja in mojega prijatelja knjigi — ste, n. pr., terdo vezani“. — Oponašati Ruse z „na m n o g a j a leta“ se mi zdi nedostojno. — „Živijo“ je po hery. fonetiki prav (Maretič, Gram. i stil. 34) za pravopisno živio; pri nas so, ko se je začelo sprejemati, ljudje to najberž imeli za nekak velevnik 3. osebe množine, prim. Aleševčev „bó-dijo“. Prav po naše bise sklicalo: žíví ali naj žíví, naj žívíjo! — „Pri tvoji.. te prosim“ je seveda germanizem. — „Trudapoln“ ni sestavljenka, temuč sestava, kakor „milosti polna“; pač pa bi bilo namestu „dobičkanosen, sadunosnik, uadebuden“ prav le: „dobičkonosen, sadonosnik, nadobuden“. — Naposled Vam moram rad ali nerad verjeti, da moj lj v primernih kakor „Alj-

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

XXIII. tečaj.

— ❁ V Gorici 1906 ❁ —

1. zvezek.

Ob novem letu.

«Čas je kratek». I. Kor. 7, 29.

Večkrat mej letom se vračajo dnevi, ki nas navdajajo z nekako sveto resnobo. Naj omenim le velikega tjedna, ki sili kristijana k resnemu premišljevanju. In vernih duš dan! Kedo bi mogel ta dan preživeti lehkomišljeno, kedo bi se mogel vbrantiti ta dan misli na smert, ki pobira vse brez razločka?!

In novega leta dan?

Veseli smo, ker smo ga včakali, ali sredi veselja si stavimo resno vprašanje: „Kje bomo denes leto, kaj bo z nami?“ Drug drugemu voščimo vso srečo k letu, ki je nastopilo, in voščimo iz serca, zraven pa trepetamo za lastni blager, za blager in srečo svojih. „Bog Ti daj dolgo življenje“, tako želijo drugi nam in mi drugim, ali kedo ve, ali bo pridejal Bog k današnjemu dnevu še jutrišnjega? — Le on sam! Le Njemu je znano, kedo izmeje nas bo včakal prihodnje novo leto.

„Ali je mogoče“, tako se vprašamo, „da je ta ali oni, mlajši močnejši kakor nas eden, šel pred nami v večnost“? — Da, šel je! Dosti jih je šlo, in ne bo jih več nazaj! In tudi mi moramo za njimi, tudi mi vsi, prav vsi! Kedaj? Terpko vprašanje, na katero nimamo odgovora. Samo

nekaj vemo; kar nam pravi namreč sv. Pavelj v II. listu do Korinčanov, v 7 poglavji, 29. versti: „Čas je kratek“!

To nam bodi dovolj, da napravimo ob novem letu terden sklep, ta kratki čas vestno porabiti: Ob novem letu začeti novo življenje, življenje resnega dela.

Le vstrašiti se ne pri besedi: delo. Delo je sicer kazen za greh, ali neskončno modri Bog je znal vse tako primerno vrediti, da je tudi kazen človeku koristna, da mu je v srečo. In ako to sploh o kateri kazni velja, velja o delu.

Ako cel dan polegaš in se preteguješ in — dovoli mi, prijatelj, gerdo besedo -- lenobo paseš, in tako delaš dan na dan, ako ti pri tem tudi ni treba ravno od lakote vmirati, ali boš miren v svojem sercu, zadovoljen, srečen? Srečen brez dela, zadovoljen brez napora, brez skerbi? Saj še zdrav ne boš brez dela, kaj še le srečen in zadovoljen?! In ako je delo kazen, kedaj pa boš prestal svojo zasluženo kazen, ako ne delaš? Misliš, da boš samo Ti izuzet izmej vsega človeškega rodu? Koliko prednosti je imela Marija pred nami in pred vsem rodom človeškim, ali delati je morala.

Kedo bo torej srečnega imenoval tistega, ki ne dela?

Nam se zdi bolj srečen vbogi delavec, ki v potu svojega obraza služi vsakdanji kruh za se in za svojo družino, kaker pa bogatin, ki ne ve, kako bi dan pregnal. Delavec mirno zaspí po storjenem delu, bogatinu, ki ne dela, pa se cel dan zdeha, po noči pa spatí ne more. Delavec najde svojo srečo pri delu, pri svoji ljubi družinici, leni bogatin pa zastonj išče sreče po veselicah, da, naveliča se celo svoje družine — in gre — gdo ve kam? Vender Bog obvari misliti, da mi hočemo vse bogatine za lenuhe razglasiti! Oh ne! Saj si večina le s pridnostjo in z delom pridobi bogastvo, vboštvo je pa dostikrat le lenobe nasledek.

Neskončno modri Bog je vse tako lepo vredil: vsakemu je dal posebne zmožnosti, vsakemu je odločil posebno delo. Zmožnosti ni dal zastonj, dela ne odvzame nikomer. Sveta dolžnost vsacega človeka je torej porabiti svoje zmožnosti, opraviti delo, ki mu ga je Gospod naložil.

Naši ljudje — ne da bi jim teli očitati lenobo — pa so se navzeli nekega tujega duha, in ta slabi duh se zdaj širi mej njimi. M a l o d e l a t i, to je tisti tuji, pogubni duh.

Vse drugo smo prej kaker nasprotniki vsega spoštovanja vrednih delavcev — kedo bi mogel kaj takega očitati frančiškanom? — nasprotno, prijatelji Vaši smo in vneti za Vaš blager, slovenski delavci! Ali eno nam ni po volji, eno, česer Vaši predniki niso poznali, eno, kar Vam nikaker ni v čast: tujega duha ste se navzeli, ter ga pasete in širite po naši ljubi domovini. Gorje nam, ako se bo malo delalo, veliko pa zapravljalo, ako bo sploh kje jemati! Kaj takega ni za naš vbogi, mali narod, kar celo velikim, bogatim narodom škodi! Zahvalimo Boga, da smo krepki in zdravi, in rabimo svoje moči, ki se z delom, ako je seveda pametno in primerno, ne izrabijo, ne vničijo, temuč okrepečajo in pomnože.

Splošno je treba resnici na ljubo priznati, da se pri sedanjih razmerah, ako ne pride kaka posebna nesreča, že da živeti, samo delati je treba in varčevati. Ako da Bog svoj blagoslov, za keterega je pa treba prositi, tedaj se kak sold lahko še na stran dene za prihodnje čase. Ako pa sem ter tja kljubu pridnosti in varčnosti vender le ne gre kvišku, pomislimo, da je tako vedno bilo in bo tudi v prihodnje. Saj je Kristus sam zaterjeval: „Uboge namreč imate zmiraj pri sebi“. Mat. 26, 11.

Pa, kedor pridno dela, nima samo zunanjih vspehov, on doživi tudi mnogo notranjega veselja. Kako prijetna zavest, da preživiš sè svojim delom, sè svojimi rokami, ne le sebe, temuč tudi svojo dobro ženico, svoje ljube otročiče! To je čast, ki je več vredna kaker še toliko tisočakov.

Ali kaj čast v primeri z ljubeznijo, katero imajo mati in otroci do takega očeta, očeta, ki jih živi sè svojimi rokami, sè svojimi žulji. Da, ta ljubezen sama bi bila že zadosti veliko plačilo za srečnega očeta! Bog pa mu je pripravil še več: plačilo namreč v nebesih, ki čaka vse tiste, ki spolnjujejo svoje dolžnosti, ki opravljajo vestno, kar jim je stvarnik naložil.

Kaj bo po vsem tem, dragi bravec, Tvoj sklep sedaj ob novem letu?

Le obderži ga za se in ravnaj se po njem! Saj vem, da moža slovenske korenine ni treba posebno priganjati h delu. Na noge torej, prijatelj! In Tebi in vsem bravcem obilo božjega blagoslova k novem letu!

P. V. K.

Cerkveno leto.

P. S. Z.

Sleherni naših dragih bravcev dobro ve, da se deli leto v cerkveno in državno. To se začne s prvim januarjem ali novim letom, ono pa s prvo adventno nedeljo.

Cerkveno leto delimo v tri glavne dobe: v božično, velikonočno in binkoštno. V vsaki, kaker tudi v celem cerkvenem letu se ponavlja spomin življenja Jezusovega mej nami in v nas. To je namen cerkvenega leta.

Božična doba obsega adventni čas ali čas pripravljanja na prihod Gospodov, božične praznike ž njihovimi osminami, praznik razglašenja Gospodovega ali sv. treh Kraljev in nedelje po sv. treh Kraljih do prve predpelnične.

Red bi zahteval, da bi govorili najprej o adventnem času, ali ker bi se radi strinjali s časom tako, da bi naši prijatelji mogli dobivati te verstice še preden se čas, o katerem bo govorjenje, začne, zato bomo začeli tudi mi to popisovanje cerkvenega leta z novim letom in bomo skerbeli, da dobite nekak popis glavnih praznikov in godov iz življenja Jezusovega in Marijinega ter dotičnih verskih skrivnosti vselej za mesec naprej.

Začnimo tedaj z novim letom ali s praznikom obrezovanja Gospodovega.

Ob novem letu, 1. dan januarja meseca, so poganski Rimljani častili svojega boga Jana, po navadi razkošno, sladkosnedno, pogosto tudi razuzdano. Cerkev je bila proti tej navadi vpeljala po nekih krajih post; vendar je pozneje spremenila postni dan v praznik, kaker ga še dandenes obhajamo. Nekedaj so v mnogih krajih mašniki opravljali na ta praznik po dve ali tri sv. maše, prvi o rojstvu in obrezovanju Gospodovem, tretjo o prečisti D. Mariji.

Dandanašnji menda te navade ni nikjer, ali pobožnost tega dne nas vendar spominja na Jezusovo rojstvo in obrezo in tudi na mater njegovo Marijo, saj je novo leto eden izmej božičnih praznikov, ki nas vabi še vedno k

jaslicam, kjer nadaljujemo premišljevanje Jezusovega rojstva. H ti misli pa se družijo ta dan še nova skrivnost, spomin na tisti obred judovskega bogoslužja, ko je Sin božji pervikrat pretil za nas svojo presveto kri.

Stopimo torej v duhu k jaslicam, premišljujmo resno božjo ljubezen do nas, da se zbudi v našem srcu kesanje za grehe. ter bomo storili sklep zadostovati za nje sè zatajevanjem.

Jezus se daruje nam, darujmo se tudi mi njemu; on terpi pri obrezovanju, mertvimo tudi mi svoje telo, zatirajmo strasti, zakaj sv. Pavel piše: „Keteri so Kristusovi, so svoje meso križali z napakami in peželjivostjo vred.“ (Gal. 5, 24). „Vedno nosimo mertvenje Jezusovo v svojem telesu, da se bo tudi življenje Jezusovo kazalo v naših telesih“. (II. Kor. 4. 10).

S takimi sklepi začnimo torej novo leto in delajmo na to, da bomo do njega konca odpravili vsaj eno napako in si pridobili na novo vsaj eno čednost.

Naslednje tri dni po novem letu obhaja sv. cerkev osmine praznikov sv. Štefana, sv. evang. Janeza in nedolžnih otročičev. S tem bi bila zaključena božična doba, ako ne bi z novo silo in močjo sv. cerkev klicala v spomin rojstvo Gospodovo na praznik sv. treh Kraljev.

Praznik sv. treh Kraljev je eden največjih praznikov Gospodovih. In ker je praznik Gospodov, zato ga je bolj prav imenovati praznik razglašanja ali objavljenja Gospodovega; saj namreč ni zlasti posvečen modrim z Jutrovega, ampak v prvi versti Jezusu, ki se nam razodeva ko kralja vseh ljudi. S prva se je razodel Jezus le judovskemu ljudstvu, a današnji praznik nas spominja, kako se je objavil ko pravi božji Sin tudi poganskim narodom. Mi smo mlajši nekedanjih poganov in zato se sme ta praznik imenovati za nas božič, dan rojstva Gospodovega za nas. Tudi sv. cerkev ima ta dan za jako imeniten; saj mu je odločila predpraznik ali vigilijo in celo osmino, oboje s pravicami, ketere imajo le največji prazniki Gospodovi. Verh tega obhaja vigilijo brez posta, da pokaže, kako želi veliko veselje zbuditi v naših srcih.

Zgodovina pričā, da je praznik razglašanja zelo star. Najprej so ga obhajali na Jutrovem, potem so ga vvedli

tudi v zapadne cerkve. Gotovo je, da so ga slovesno praznovali že v 4. stoletju.

Sv. cerkev nas spominja ta dan posebno treh dogodkov iz Jezusovega življenja, ki so očitni čudežni dokazi, da je on pravi Bog.

Pred vsem slavimo ta dan Jezusa ko kralja vseh ljudi. Zato se začne sv. maša z besedami: „Glej prišel je gospodovavec Gospod in kraljestvo je v njegovi roki in moč in oblast.“ Če hočemo pa še bolj natančno določiti namen tega praznika, moremo reči, da je slovesno razglašenje in oklic deteta Jezusa za Sinu božjega in za kralja, ne samo Judom, ampak vsem narodom. Na to nas opominja mašna molitev, ki se začinja z besedami: „Bog, ki si današnji dan svojega Edinorojenega narodom razodel po zvezdi...“ Ta praznik gledamo torej na Jezusa pred vsem ko na kralja narodov. On je Zveličar sveta, kralj vesoljne zemlje in vseh ljudi. — Poleg tega se pa spominjamo na njegov kerst v reki Jordanu in na njegov prvi čudež v Kani; oboje ga pa razodeva za Boga.

Iz tega sledi, da moramo ta dan poživiti svojo vero v Jezusa, obljubiti mu z nova zvestobo, poklekniti predenj, ki leži v jaslicah ko ubog človeški otrok, pa ga s tremi modrimi moliti ko pravega Boga in gospoda naših sere. Darovati mu moramo vsaj v duhu zlata, t.o. je, priznati ga moramo za kralja in biti njegovim zapovedim poslušni; prinesiti mu moramo v dar kadila ko pravemu Bogu in moliti ga v duhu in resnici. Vedimo pa, da je Jezus tudi pravi človek in zato mu dajmo v dar mire. Hotel se je včlovečiti, ker nas je hotel odrešiti in se za nas popolnoma darovati. — Spomnimo se tudi na kerstno obljubo misleči na Jezusov kerst v Jordanu. — Pred vsem pa bodimo pripravni darovati se za Jezusa v preganjanju in zaničevanju in ne strašiti se nobenih težav, ki bi nas hotele omajati v zvestobi do Jezusa.

O koliko lepih naukov daje ta praznik mlačnim kristijanom, posebno pa tistim možem, ki so v veri opešali. Jezus se je dovolj jasno razodel in objavil ko Bog in kralj — pa zaslepljena strast se mu ustavlja! „Vzdigni se in spoznaj Jeruzalem (duša), ker je prišla tvoja luč in je slava Gospodova nad teboj izešla.“

Glavne misli tega praznika se ponavljajo potem skozi celo osmino in tudi skozi šest nedelj po razglašenju Gospodovem. Zdaj moremo premišljevati bolj natančno in obširno to skrivnost, drugikrat se zopet v drugo bolj globoko vtopimo in napravimo dobre sklepe za tisti dan ali za več, časa skupaj. To moremo ponavljati z veliko koristjo do prve predpepelnične nedelje.

Da bote pa imeli nekako razverstitev, zato pogledjmo s katerimi posebnimi mislimi nas navdaja sv. cerkev v šestih nedeljah po razglašenju Gospodovem.

P e r v o nedeljo po prazniku, ki je nedelja mej osmino, se začenja sv. maša z besedami: „Na vzvišenem prestolu sem videl sedeti moža, katerega moli množica angeljev....“ Kedo je ta mož na kraljevem sedežu? To je dvanajstletni Jezus v tempeljnu, ki je razodel svojo modrost in pokazal, da je pravi Bog. — O koliko lepih naukov lahko posnamejo sinovi in hčere iz evangelija današnje nedelje! Jezus je vprašal Marijo in Jožefa: «Ali ne vesta, da moram biti v tem, kar je mojega očeta?» Tudi ti mladina moraš biti vedno v službi Gospodovi in ne darovati najlepših let svetu in grehu. Majhino ljubezen do Boga pokaže, kedor mu hoče darovati le stara leta, ne pa mladosti. — To nedeljo se torej kaže Jezus ko kralj mladine.

D r u g o nedeljo ga vidimo v Kani, kjer je vodo v vino spremenil in se s tem prvim očitnim čudežem razodel za božjega Sinu, za pravega Boga. Tu je Jezus kralj ko mož. Zato imajo denes poleg vseh družih kristijanov posebno moške poživiti svojo vero v Jezusa in mu z nova obljubiti neomahljivo zvestobo ko svojemu Kralju. To pa morate pokazati v dejanju. Ne bodite Jezusovi vojaki samo v cerkvi in doma pri družini, ampak očitno se potegujte za njegovo stvar v vsaki družbi, ob nedeljah in praznikih, o velikonočnem času, postne dni, na dan volitev in pri branju časopisov. Kedor ni z Jezusom, ta je zoper njega, Zato pa sv. cerkev začenja sv. mašo: „Vsa zemlja naj te moli in naj poje tebi hvalo, o Bog; hvalo naj izreče tvojemu imenu, Najvišji.“

D r u g o nedeljo praznujemo tudi p r e s v e t o i m e J e z u s o v o. Na ta praznik naj se sklenejo poboljšati preklienjavci. Vsi pa pomislimo, da je ime Jezus najčastitljiviše

ker je dano Jezusu od Boga in ker ima globok pomen. To ime pomeni Odrešenik ali Zveličar in ima prednost pred vsemi imeni. Zato piše sv. Pavelj: Imenu Jezus naj se klanja vsako koleno v nebesih, na zemlji in pod zemljo.“ Tretjerednik pa naj ne pozabi, da je praznik imena Jezusovega zlasti frančiškanski praznik; v našem redu se je po pridigovanju sv. Bernardina Sijenskega razširilo češčenje preslavnega imena Jezusovega. Praznik imena Jezusovega se je začel nekoliko pozneje zlasti po prizadevanju učenega frančiškana Bernardina dei Busti, 14. januarja, in ta dan se pri nas obhaja še zdaj. Papež Inocencij XIII. ga je razširil na vesoljno cerkev.

Tretja nedelja slavi Jezusa ko kralja v javnem delovanju, pa tudi ko kralja v svetih zakramentih. Ozdravil je gobovega človeka, očiščuje pa tudi nas v sv. pokori, dal je zdravje stotnikovemu hlapcu, in tudi nam daje moč v sv. obhajilu, ako pristopimo k njemu kaker stotnik, polni vere in zaupanja: „Gospod nisem vreden, da greš pod mojo streho, ampak reci le z besedo in ozdravljen bo moj hlapec.“ To nedeljo obudimo prav pobožno terdno vero in zahvalimo Jezusa za zakrament sv. pokore in presv. R. Telesa.

Tretjo nedeljo po razglašenju Gospodovem obhajamo tudi praznik sv. Družine. Kako pripravno je, da si vzamejo kerščanski stariši za zgled Marijo in Jožefa pri vzgoji svojih otrok! Pomislite, da jih morate vzgojiti za Boga. Od njega ste jih prejeli. Odrasli sinovi in hčere, Vi pa posnemajte Jezusa, ki je bil, dasiravno kralj in gospod, vender pokoren Jožefu in materi Mariji in »je rastel v modrosti in starosti in svetosti pri Bogu in pri ljudeh.« Če tudi niste več otroci, ste vender in vedno sinovi in hčere, katerim govori Bog: „Časti očeta in mater“! — Še mnogo večja družina, ko ti, smo pa udje ene države in še večja so udje cele človeške družbe. In tudi ko takim naj bo sveta Družina vzor in zgled pokorščine do Boga in mejsebojne ljubezni. Strasti ne bodo rešile ljudi, ampak edino le čednost.

Evangelij četrte nedelje govori o viharju na morju. Če primerjamo Petrov čolnič sè sv. kat. cerkvijo, smemo reči, da slavimo to nedeljo Jezusa ko Kralja sv. cerkve. Jezus dopusti viharje in preganjanja, a on, večna resnica,

zmagavec in kralj, on je tudi obljubil : „Vrata peklerska je ne bodo premagala.“ Zaupajmo tedaj na Boga in deržimo se nauka sv. cerkve. Ta je ladja, ki se v najhujših viharjih ne potopi. — Viharji so pa tudi naše strasti. Morebiti se je kedo, ki to bere, že leta in leta bojeval proti tej ali oni strasti in napaki, pa vender ne vidi napredka. Ne obupaj! Jezus, kralj viharjev, se bojuje z nami in nas tolaži : «Kaj ste boječi, maloverni?» Ravno v boju kažete pravo ljubezen do Jezusa. Keder se bo njemu dobro in prav zdelo, bo pomiril tudi vaš dušni vihar. Potem bote tudi vi mogli govoriti s psaljmistom, keterega besede ponavlja sv. cerkev pri darovanju sv. maše današnje nedelje : „Desnica Gospodova je storila mogočno delo, desnica Gospodova me je povišala : ne bom umerl, temveč bom živel in pripovedoval dela Gospodova.“ (Dalje prih.)

Sv. Bernardin Sijenski.

P. B. M.

V v o d.

Leta 1209 je papež Inocencij III. poterdil prvi red sv. Frančiška Asiškega. Ta red se je potem precej v začetku jako namnožil in hitro razširil. To je bilo zanj dobro spričevalo, dokaz, da so bili manjši bratje času primeren in kerščanskemu ljudstvu dobro došel red. Že v 13. stoletju bi se bila mogla mlada Frančiškova družina ponašati z odličnimi udi, pobožnimi ob enem in učenimi, sv. Antonom Padovanskim, sv. Bonaventuro, Aleksandrom Haleškim, Rogerjem Bakoim, Duns Skotom itd. V 14. stoletju pa nenadoma ni bilo več mož, ki bi bili le nekoliko spominjali na omenjene velikane. Ali je zlato solnce v prijaznem jutru le za kratko posijalo?.... Se je li red bil že preživel?.... Ali, morebiti bo pa bolj vgodno frančiškanom naslednje stoletje, tisto prežalostno 15. stoletje, «bogato zmot in pregreh vsake verste» (Pastor)! — Česer bi ne pričakoval nihče, vidimo zdaj v zgodovini frančiškanski. Skoraj ves katoliški svet je bil podoben njivi, na kateri bohotno in košato raste ljuljka, ki hoče zadušiti plemenito božjo

setev — iz Frančiškovih celic pa prihajajo delavci, plevejo plevel, in na novo sejejo zlatoklasno žito. Hud boj, hočem reči, so začeli v pokvarjenem 15. stoletju proti neveri in neverskemu življenju v prvi versti frančiškanski misijonarji. Mej temi zares apostoljskimi delavci sta pa najbolj zaslovela in še slovita sv. Janez Kapistran in sv. Bernardin Sijenski, verstnika in prijatela. — Obširniše življenje prvoimenovanega je «Cvetje» že podalo (VIII. teč.); o slavnem drugem svetniku, «prenovitelju frančiškanskega reda» in «apostolju Italije», nate tak spis letos!

«Življenje svetnikov, uči sv. Frančišek Salezij, je živ evangelij, ki prelepo kaže pot svetosti, pot zveličanja.» Vzemi torej, ljubi bravec, tudi sledeči popis, vzemi in beri, in vsak po svojem stanu se spodbujaj in posnemaj!

1. Poglavje.

Mlada leta.

Leta 1380, tistega leta, ko je vmerla sv. Katarina Sijenska, 8. septembra se je rodil v Masi blizu Sijene na Toskanskem deček, ki je bil kerščen na ime Bernardin. Oče njegov je bil Tolo Albidzeski, iz stare plemenite rodovine, mož, ki se je bil preselil nedavno iz Sijene v Maso in se tu kmalu tako priljubili, da so mu meščani najvišjo mestno službo izročili, izvolivši ga za mestnega vladavca (1377). Živel je, žal, le kratko, v srečnem zakonu z Nero, mlajšo, hčerjo plemenitaša Binda Aveduti iz Mase. Ni še štél Bernardin dve leti, ko je zgubil Tolo zvesto, komaj 22 letno tovarišico, sinček pa ljubo mamico. Velika zguba!

Tolo je želel dobiti sinku za varihinjo svojo svakinjo Dijano, sestro Nerino, ki je bila vdova, vsmiljenega serca do ubogih, ter se je odlikovala v češčenju Matere božje, bila sploh pobožnega in vzglednega življenja. Dijana ni odbila Tolu njegove prošnje. Očetova izvolitev pa je bila srečna, za sinčka najboljše pogojena. Teta Dijana, ki je že prej rada imela netjačka, skerbela je zanj in ljubila ga zdaj, da bi lastna mati ne bila bolje mogla.

Niso pa pretekla 4 leta, kar vmerje Bernardinu tudi oče (1835). Na Dijano, ki je sama morala odslej oskerbovati obširna posestva, dediščino netjakovo, so se nagromadile

velike skerbi. Vender v toliko težavah ni zamudila z besedo in zgledom h bogoljubnemu življenju napeljavati ter lepo kerščansko vzgojevati svojega rejenca. Ta pa je bil podučljiv, pokoren in dober deček. Prav spodbuden dogodek se pripoveduje o njem iz časa, ko je imel kacih osem let. Necega dne poterka na hišne duri berač ter prosi kruha. Teta Dijana ga hoče odsloviti, češ, da je pri hiši samo toliko kruha, koliker ga je treba za domače. Bernardin pa pravi, ko to sliši, odločno: „Le dajte, teta, moj del, bom pa jaz denes brez kruha“!

Devet let je bila Dijana Bernardinu za mater; kar vmerje še ona (1391). Ali Božja previdnost tudi zdaj ni nehala skrbeti za siroto. V Sijeni je imel Tolo dva brata, Kristofana in Angelja. Stric Kristofan je bil poročen, pa njegov zakon je bil brez otrok. Vzame torej netjaka Bernardina k sebi. Sijena mu je postala nova domovina, katero je pozneje celo življenje serčno ljubil, in — po kateri se tudi imenuje. Zdi se nam torej primerno, da sedaj nekoliko spregovorimo o Sijeni.

Mesto Sijena kaže dandanašnji starinsko lice; staro pa je tudi. Postavili so je Gali, potem ko so premagali in vzeli Rim (389 pred Kr.). Mogočna in bogata je postala pa Sijena še le v 13. stoletju, iz katere dobe še stojе mnoge stavbe n. pr. „dom“ in *palazzo pubblico*. Takrat se je v vojski, trgovini in umetnosti mesto merilo s ponosno Florencijo. — Sijena je bila nekedaj obdana z obzidjem, ki je imelo 36 vrat. V začetku 13. stoletja je štela okoli 50.000 prebivavcev. Že v drugi polovici 14. stoletja pa je jela pešati. Le s težavo si je branila ko republika svojo svobodo; da bi svojo moč razširila, na to niti misliti ni bilo. Vzrok je temu iskati v nepodložnem duhu, ki je bil zavladal v Sijeni, vsled česar so se verstile v mestu nepretergoma revolucije. Poulični boji so bili vsakdanja prikazen. Denes so plemiči zmagali, jutri meščani; denes so morali v pregnanstvo ti, jutri oni, premoženje se je zdaj tem, zdaj onim zaplenilo. Žalostni časi! Ako omenimo še potres in kugo leta 1363, slabo letino in vnovič kugo 1374 — se pač ne bomo čudili, zakaj se je število prebivavcev v Sijeni vedno bolj kerčilo. In kakšno je bilo življenje, npravnostno življenje v mestu? Mnogo ste npravnosti v Sijeni škodo vali

kopeli v bližnjem Petrijolo in Mačereto. O koliko razžaljenih sere se je vračalo od tam domov! Koliko požigov, koliko bojev in družinskih razporov je imelo svoj začetek v teh kopelih! V dokaz, da to ni pretiravanje, zadostuj le en primer: Sv. Katarina Sijenska je bila poslana v te kopeli, da bi jo odvernile za vselej od pobožnega življenja. In kaker ste kopališči spodkopavali нравno življenje in družinski mir, tako strast igre premoženje in blagostanje. Preračunilo se je, da bi zapravila sedanja Italija na leto 504 milijone lir, ke bi se po celem tem kraljestvu v sedanjih časih toliko in tako igralo, kaker so igrali svoj čas Sijenčani. In koliko dragega časa je šlo v zgubo zraven denarja! Ali mislite, da je Sijenčan nehal igrati vsaj, ko mu je denar pošel? Kaj še! Zastavil je obleko in igral dalje

V Sijeno, v to lepo, pa pokvarjeno mesto, pride Bernardin leta 1391 v hišo svojega strica Kristofana in njegove žene Pije. — Že v Masi je deček obiskaval šolo, pa še le tu v Sijeni mu je bila dana priložnost, izobraziti se svojemu odličnemu pokolenju primerno. Bernardin je bi bil bistra glava, in ko mravlja marljiv. Čujmo pohvalo, ki mu jo daje eden njegovih učiteljev, ki ga je preživel, Džovani da Spoleto. Ta je rekel že po Bernardinovi smerti: „Albidzeski je bil po nadarjenosti, pridnosti in vedenju najboljši učenec, kar sem jih imel“.

Pa ne le v vednosti, ampak tudi v čednosti je Bernardin verlo napredoval. Pisavci njegovega življenja pripovedujejo, da se v njegovi navzočnosti verstniki niso derznili spregovoriti nespodobne besede. Iz tega je razvidno, kako visoko je čislal sv. čistost, in lahko sklepamo, kako so ga spoštovali vsi, ki so ga poznali; pa tudi naravnost bali so se ga v tem razžaliti, zakaj Bernardin ni bil boječ, keder se je bilo potegniti za čast božjo. Nasprotno! O tem priča sledeči dogodek. Nekega dne se Bernardin igra na tergu sè svojimi součenci. Kar se mu približa neki gospod, zelo imenitnega stanu, hoteč ga zapeljati v nesramnost. V tistih sprijenih časih taki poskusi niso bili redki slučaji. Bernardin pa se ni dal zapeljati, ampak, da bi se rešil enkrat za vselej nesramne nadležnosti, zamahne z roko, hoteč ga vdariti v obraz. Ker je bil pa še premajhen, zadel ga je

samo v brado, pa tako močno, da je kar počilo. Osramočen pred vsemi, ki so to videli in slišali, odide mož.

„Več let pozneje“, pripoveduje neki pisavec njegovega življenja „videl sem ravno na tistem tergu mej pridigo Bernardinovo tistega moža, skesano se solzečega, kaker da bi ga kedo sè šibami tepel; spokoril se je in postal dober kristjan“.

Nič bolje se ni godilo nekemu drugemu Sijenčanu, ki je z enakim zapeljevanjem se lotil Bernardina. Lilijo čisti ljubeci mladenič, ga večkrat odločno zaverne. Ker pa le nič ne pomaga, dogovori se natihem z neketerimi svojimi tovariši, ter pelje gospodiča vun iz mesta. Tam so že čakali zapeljiveca mladi junaki ter vsi skupaj dobro ga začeli kamenjati. Sreča zanj, da je imel lahke pete; za tedaj ga je minila grešna poželjivost.

2. Poglavlje.

V vednosti in čednosti vedno naprej!

Končavši modroslovne nauke se je Bernardin učil tri leta cerkvenega prava, katero je moral poznati vsakedo, ki je hotel dobiti v republiki javno službo.

Nato se poprime še drugih bogoslovnih ved. Učenje je ljubil, študiral je rad v mladih letih pa tudi v zreliši dobi, celo svoje življenje. Tako imenovanega humanističnega duha, o katerem bomo že še kaj več povedali, pa se Bernardin ni navzel, in to zato ne, ker iz gotovih vzrokov v Sijeni sploh ni pognal tako globokih korenin kaker po drugih mestih italijanskih. Vzrastel je mej tem v verlega mladeniča. Živel je sicer zatajevavno, ostro; vender mu je sijala z lepega obraza vedno le prikupljiva prijaznost in ljubeznivost. „Kjer je Bernardin“ tako so se navadili reči po Sijeni, „kjer je Bernardin, tam ni dolg čas.“

Lepa postava in prikupljivo vedenje, da si priporočljive lastnosti, vender le lahko postanejo lastniku škodljive. Bi li ne bile škodovale lahko tudi Bernardinu?

Mej osebami, ki so se tega bale, moramo imenovati pokojne Dijane, Bernardinove tete, hčer, Tobijo. Ta, še mlada, pa že vdova, tretjerednica sv. Frančiška, ki je presamarila v molitvah in spokornostih ter delih vsmiljenja svoje dni, je gojila sveto skerb in ljubezen za svojega bratranca.

Z besedo in zgledom, koliker je znala in mogla, ga je spodbujala k svetemu življenju. Bernardin jo je večkrat obiskal; ona pa ga je po tem peljala zdaj v bolnišnico, zdaj jetnišnico, da bi ga vterdila v ljubezni do Boga in do bližnjega. Na sestričino prigovarjenje se je Bernardin dal v svojem 17. letu vpisati v bratovščino Matere božje (*compagnia della Madonna degli Angeli*), ki je bila v postrežbo bolnikov ustanovljena v bolnišnici Sv. Marije della Skala“.

Ko necega dne Tobija opominja Bernardina, naj se izogiblje ženskih kaker kuge, reče ji on: „Vedi, da ves gorim za izvoljeno devico. Svoje življenje bi rad dal, da bi bil le v njeni navzočnosti, in celo noč bi ne mogel zaspati, ako bi je prej čez dan ne videl“. Drugokrat, ko je Tobija zopet pričela z enakim opominjevanjem, pa se Bernardin poslovi z besedami: „Grem, da vidim svojo prijateljico, svojo lepo prijateljico“. Lehko si mislimo, kako so Tobijo te besede skerbele. In vendar ni mogla hudega sumiti o mladeniču, keterega pobožnost in oštrost ji je bila znana. „Kedo pa je“, vpraša Tobija necega dne Bernardina, „o kateri vedno govoriš? kje stanuje“? On ji pa na to kratko odverne: „Zvunaj kamolijskih mestnih vrat“ (Porta Camollia). Tobija sklene bratranca skrivaj opazovati, kam da zahaja. Skrije se torej družega dne blizu imenovanega kraja, in ni čakala dolgo, kar pride Bernardin. Nad kamolijskimi vrati pa je bila lepa slika Marije Device. Bernardin se približa podobi, poklekne, moli, in nato zopet odide. Z enakim vspehom je Tobija bratranca pozneje še neketere krati opazovala, in potem je bila popolnoma pomirjena; za Bernardina, ki je tako otroško častil Mater čistosti, se ji ni bilo več bati.

H koncu tega poglavja smemo reči po pravici: Če je Bernardin postal mož, svet mož, zahvaliti se ima to svojima dobrima, pobožnima in skerbniima tetama Dijani in Piji, ter Tobiji svoji sestrični. O da imeli očetje in matere, ter domači sploh za svoje toliko skerb! — potem bi ne bilo dandanašnji toliko sprijene mladine po svetu.

predhodnik Gospodov“. Na stenah pa so v bel marmor vdolbeni štirji glavni dogodki iz predhodnikovega življenja. Bil sem tako srečen, da sem mogel maševati na tem sv. mestu in sicer mašo, kaker se bere na praznik sv. Janeza Kerstnika. Kako gane romarja, ako stoji kot mašnik pred altarjem, misel, da je bil tukaj rojen on, o katerem pravi sv. pismo: „Glej, jaz pošljem svojega angelja in bo pot pripravljaj pred mojim obličjem“ (Mal. 3, 1.), on, o katerem je rekel arhangelj Gabrielj: „Velik bo pred Gospodom“ (Luk. 1, 15.). Lepa podoba v aljarju nam kaže, kako piše mutasti oče na tablico ime: Janez. Ko je to napisal, so se odperla njegova usta in njegov jezik je spregovoril in Boga hvalil: „Blagoslovljen Gospod Izraelov Bog, ker je obiskal in storil odrešenje svojemu ljudstvu“ (Luk. 1, 68.). S temi besedami hvali srečni oče Gospoda za odrešenje, ki se ima ravnokar pričeti. Potem pa nagovori ves vesel in srečen svojega sinka: „In ti dete boš prerok Najvišjega imenovano, pojdeš namreč pred obličjem Gospodovim, njegova pota pripravljat“. (Luk. 1, 76.). Sleherni dan moli sicer katoliški duhovnik v hvalnicah ta hvalospev, toda kako vse drugače gredo k sercu in prihajajo iz serca na tem sv. mestu te besede!

Ko smo ogledali cerkev, ki ima prav lepe orglje, smo šli po ozkih in zamazanih ulicah še bolj v dolino. Tukaj je jako močan studenec, ki je dal kraju ime „Ain-Karim“ studenec vinogradov. Kerščansko izročilo pa imenuje ta studenec Marijin, ker je tukaj blagoslovljena Devica gotovo večkrat zajemala vodo, ko se je mudila pri svoji teti Elizabeti.

Sv. evangelij nam pripoveduje takole: „Marija se je tiste dni (t. j. po oznanjenju) vzdignila, in je jaderno šla v gore v mesto na Judovem. In je stopila v hišo Zaharijevo in pozdravila Elizabeto“ (Luk. 1. 39. 40.), Kje se je pa to zgodilo? Ne daleč od Marijinega studenca, in tjakaj smo šli tudi mi. Približno pet minut navkreber od studenca stoji cerkvice Marijinega obiskovanja, krog ketere je precej visoka ograja in vidijo se še sledovi stare cerkve iz časov sv. Helene in nunskega samostana. Terdi se, da je ta cerkvice sezidana na mestu, kjer je imel Zaharija pristavo, pri kateri ste se sešli Marija in Elizabeta. Izmej dveh aljarjev je eden posvečen Marijnemu obiskovanja, drugi pa sv. Ja-

nezu. Lepa je podoba Marijnega aljarja. Sv. evangelij pripoveduje, kako je pozdravila Elizabeta Marijo z besedami: „Blagoslovljena ti mej ženami in blagoslovljen sad tvojega telesa. In od kod to meni, da pride mati mojega Gospoda k meni?“ (Luk, 1, 42. 43). Ko je Marija slišala te besede, tedaj se razveseli njeno deviško serce in v prekrasnem hvalnem spevu slavi Boga: „Moja duša povelečuje Gospoda in moj duh se veseli v Bogu, mojem Zveličarju, ker se je ozerl na nizkost svoje dekle“. Luk. 1, 46—48). Koliko ponižnost in koliko krotkost je razodela prosveta Devica na tem svetem kraju. Kako prav je pa tudi prerokovala: „Glej odsihmal me bodo srečno imenovali vsi narodi“! (Luk. 1, 48). Koliko cerkev je bilo sezidanih, koliko lepih podob je bilo naslikanih, koliko milodonečih pesmi, koliko molitev in navdušenih govorov je bilo zloženih, koliko knjig je bile spisanih v čast Matere Božje! Vse to je jasen dokaz resničnosti Marijinih besed. Predragi bravec, časti pridno tudi ti Marijo. Ako boš tukaj na zemlji v številu njenih častivcev, boš gotovo enkrat tudi večno srečen pri njej v nebesih.

Ko smo ogledali cerkev, smo šli na zvonik, raz kateri je posebno lep razgled na judovsko gorovje. Blizu te cerkvice je ruska cerkev; krog nje pa mnogo snažnih hišic, v katerih žive pobožne rusinje skoraj po samostansko.

Blizu cerkev sv. Janeza stoji velik samostan sijonskih sester, ki imajo tukaj sirotnišnico. V tem samostanu se je kaj rad mudil p. Alfons Ratisbon, ustanovnik kongregacije sijonskih hčera. Spreobrnil se je, kaker je znano, v Rimu vsled prikazni Matere Božje in morda se je iz hvaležnosti do Marije tako rad mudil na tem nji posvečenem kraju. Pobožne redovnice so nam pokazale stanovanje, obleko' brevir Ratisbonov. Vse to hranijo nune kot relikvije v spomin na pobožnega moža. Peljale so nas tudi na samostanski vert, kjer je pokopan. Nad njegovim grobom je lepa podoba M. D. brezmadežno spočete. Pač srečen človek, ki živi v varstvu Marijinem, kaker je živel pobožni Ratisbon. Da bi bili le tudi mi vedno vredni Marijinega varstva! To so bile naše zadnje prošnje, ko smo se popoldne poslavljali od tega Mariji tako ljubega svetišča ter se vračali proti Jeruzalemu.

Zdrava, Marija! Zdrava, kraljica!

Da so Marijo ljubili že prvi kristijani, tega ne more nihče tajiti; vendar pa je ravno tako gotovo, da njeno češčenje raste od stoletja do stoletja. V prvih časih še niso imeli posebnih praznikov nji posvečenih, tudi ne posebne molitve, s katero bi jo bili častili in na pomoč klicali. Prvi kristijani se molili Gospodovo molitev, niso pa še pozdravljali Marije z angeljskim pozdravljenjem. Več ko tisoč let je preteklo, preden so začeli očenašu dostavljati: Zdrava Marija! Koliker se more vedeti, se je to zgodilo še le v 12. stoletju. Odo, škof pariški, je vzkazal duhovnikom, naj opominjajo svoje podložne, da bodo molili Gospodovo molitev, vero in pozdravljenje preblazene Device. Sveti Tomaž Akvinski († 1274) razlaga v svojih malih spiskih že tudi zdravamarijo, pa sklepa z Elizabetinimi besedami. Ravno tako sv. Bonaventura v svojem „Zercalu blažene Device Marije“. Cerkveni zbor Bezansonski, ki je bil leta 1571, pa pravi mej drugim: „Po stari navadi cerkveni nagovarjamo najsvetejšo Devico pogostoma z ljubezni in češčenja polnim pozdravljenjem arhangelja Gabrijela: „Zdrava, Marija, milosti polna, Gospod s tebo, blagoslovljena ti mej ženami“. Iz besed Elizabetinih dostavljamo: „In blagoslovljen sadi tvojega telesa“ in po obredu cerkve: „Jezus Kristus. Amen“. — Na ta način so molili tudi pri nas vsaj še v 15. stoletju, kaker vidimo iz tako imenovanega celovškega rokopisa, kjer imamo to molitev v naši slovenščimi prvič zapisano. Zapisana je tako-le:

„Czestschena sy Maria, gnade pallna, gospod s tabo, segnana sy mey senami, yno segnan ye sad twoyga telessa Jhesus Kristus. Amen“.

To se je bralo: „Češčena si Marija, gnade plna, gospod s tabo, žegnana si mej ženami, ino žegnan je sad tvojga telesa, Jezus Kristus. Amen“. —

Kedaj pa so se začele dostavljati besede „Sveta Marija“ itd.? Ne pred 16. stoletjem. Imenovani cerkveni zbor Be-

zansonski pravi nadalje: „Dasiravno pa se v tem pozdravljenju zadosti moli za to, kar želimo prejeti od njega, ki pozna naše želje in misli, se semtertja vender dostavlja s pobožnostjo: „Sveta Marija, deviška bogoródnica, prosi za nas grešnike. Amen“. Besed „zdaj in na našo smertno uro“ tukaj torej še ni zraven; tudi v pismih cerkvenih zborov v Narboni leta 1551 in v Avgzburgu leta 1567 se pogrešajo, čemur se ni čuditi, ker jih je predpisal še le papež sv. Pij V. po novem brevirju izdanem leta 1568. V ta brevir pa so prešle najberž iz frančiškanskega, natisnjenega v Parizu leta 1521. Razširile pa so se mej verniki zlasti po l. 1554 prvič izdanem katehizmu jezuita Kanizija, ki se je sploh sprejel.

V 17. stoletju imamo zdravamarijo že blizu tako, kaker se je do málega molila vse do našega časa. V „Bratovkih bukvicah sv. roženkranca“, ki jih je izdal novomeški korar Matija Kastelec leta 1678, je natisnjena tako:

„Zhefzhena ti Maria, Milosti polna, Gošpúd je ttabo; shegnana ti u' mei shenami, inu shegnan je ta sad Tvojga teletta JESUS CHRISTUS. Tsveta MARIA Mati Boshja, proffi za nas grèshnike, sdai, inu na našho smèrtno uro Amen“.

Po neki določbi obredne skupščine se imenu „Jezus“ nima dostavljati „Kristus“, zato je v knjigah naslednjega stoletja to ime izpuščeno*). Po Kanizijevem katehizmu, natisnjenem „petič“ v Ljubljani leta 1770, se je tedaj molilo „t o A n g e l l k u Z h e f h e n i e“ tako:

„Zhefhena ti Maria gnade pouna, Gospud je s' tabo, shegnana ti med shenami, inu shegnan je ta Sad tvojga teletta JESUS. Sveta Maria Mati Boshia proffi Boga sa naš grešnike, te dei, inu na našho smertno uro, Am.“.

Skoraj popolnoma taka je bila ta molitev tudi še v preteklem 19. stoletju; še le proti koncu so se vpeljale znane jezikočistne spremembe, ki so večinoma še v veljavi. Prav molijo mej nami zdaj sploh le ogerski Slovenci; pa pred blizu sto leti so menda nekako podobno, da si ne brez napak, molili tudi Štajerci, vsaj po neketerih krajih. V rokah imamo stare leta 1816 v Gradcu natisnjene „Molitne Bukve

---

*) Klapše ima v svoji Synopsis catechetica, tiskani v Ljubljani 1757, avemarijo dvakrat, na str. 11. z „JESUS Christus“ ná str. 36. z „JESUS“ (brez „Christus“), morda ker se v rožnem vencu, ki ga tu uči, vlagajo dotične „skrivnosti“.

sa Slavénze“, kjer je v daljši molitvi k Materi božji zdravamarija tako prevedena:

„Pozdravljena si Maria : Ti si puna milosti : Gospod je s' teboj : Ti ti trezhna med shenami : Ino trezhen je sad téla tvojega. Sveta Maria Mati boshja. Prosi sa nač. Vboge gréflnike. sdaj ino v' zhači nafhe smerti. Amen“.

Napake te prestave so očitne, pa ker se menda nikjer več ne moli tako, jih ni treba zavračati.

O zgodovini molitve angeljskega pozdravljenja bodi to zadosti. Glejmo zdaj še drugo molitev, ki ž njo tudi že davno katoličani Marijo častimo. Začenja se: Salve Regina! Zdrava, kraljica! To molitev ali pesem je zložil v latinskem jeziku sloveči benediktinski menih Herimannus. Contractus, t. j. Herman Sključeni, ki je živel v 11. stoletju v samostanu Reichenau (po latinsko „Augia dives“) na nekem otoku Bodenskega jezera. Ta mož je bil grofovskega rodu, pa že od rojstva tako skerčen, da se celo svoje življenje (živel je le 41 let, od 1013 do 1054) ni mogel premakniti brez tuje pomoči. Skoraj vedno je torej sedel, tako sključeno, da je mogel le z največo težavo brati ali pisati. Vender je postal eden najučenejših mož svojega časa, več gerškega, latinkega in arabskega jezika, tudi v hebrejščini izveden. Poglavitno delo, katero je spisal, je jako pridno sestavljen letopis od časa Kristusovega rojstva pa do leta 1054, ko je on sam vmerl. Spisal je pa še več drugih reči v vezani in nevezani besedi; bil je namreč tudi pesnik. Svetnikom na čast je zlagal pesmi ter jim ob enem skladal tudi napeve. Tako je torej tudi Mariji na čast zložil molitev ali pesem „Zdrava kraljica“ in še neko drugo, ki jo imamo tudi v brevirju: „Alma Redemptoris Mater“. Opomniti pa moramo, da je bila „Zdrava kraljica“ prvotno nekoliko drugačna; začetek je bil tak: „Zdrava, kraljica miloserčnosti, življenja sladkost in upanje naše, zdrava!“ Ko se je sprejela v rimski brevir, pa se je to preuredilo tako, kaker se še dandanašnji moli in poje; „Zdrava, kraljica, mati miloserčnosti, življenje, sladkost in upanje naše, zdrava!“ — Kaker so to lepe, zaupljive in goreče besede, še ginljiviše so naslednje: „H tebi vpijemo, izgnani otroci Evini“ itd.; po pravici imenuje neki italijanski pisatelj, ki jo razlaga, vso to pesem in molitev: *J o k i z g n a n e g a :*

Il pianto dell'esule*); saj je ta svet, ta solzna dolina, v resnici kraj pregnanstva, naša prava domovina je v nebesih, pri našem najboljšem Očetu, Bogu, pri naši mili materi Mariji. Ne čudimo se torej, da se je ta pretresljiva pesem in molitev hitro razširila po vsi rimsko-katoliški cerkvi, da je postala vsakdanja pesem tako romarjem in križarskim vojakom na suhem, kaker španskim in drugim mornarjem na vodi. Od tod najberž prihaja, da jo pripisujejo neketeri škofu Podijskemu (Puy), ki ga je bil papež Urban II. ko svojega namestnika na čelo postavil prvi križarski vojski (konec l. 1095). Zato se je imenovala „Zdrava kraljica“ tudi „Antiphona de Podio“. Sklepne besede „O blaga, o ljubezniva, o sladka Devica Marija“! je pa menda dostavil še le sv. Bernard, ke jena sveti večer leta 1146 s cesarjem Konradom III. vstopil v veliko cerkev v Spiri. — Cistercijenzi so pristavljali „zdrava kraljica“ od leta 1218 prvi molitveni uri, primi, od leta 1251 nadalje ko skupno pobožnost vsega samostana sklepnicam, kompletoriju. Dominikani v Parizu so vsak dan v sprevodu peli „zdrava kraljica“. Frančiškani pa so že leta 1249 bili v svoj brevir sprejeli to molitev. Pa tudi zunaj samostanov se je „zdrava kraljica“ slovesno pela ko posebna večerna pobožnost. Po vsem tem se ne čudimo, da se je že primeroma zgodaj predstavila tudi v našo slovenščino. Najstariša prestava nam je ohranjena v tako imenovanem ljubljanskem rokopisu, ki se stavi, menda po pravici, v začetek 15. stoletja. Taka je :

«Czestyena body, kralewa mati te milosti,
 Zywota sladkosti yno nass trost,
 Czestyena sy, my k tebe vpyeme
 Tuge sabne otroczy te Ewe.
 My k tebe zdychvgeme, glagogicze
 Yno placzcz te dolynye tech slss.
 Ob to, ty nasse odwetnycze, ty k nam
 Obrny ty mylostywe oczzy,
 Yno Jessysse, segnanega sadv twega
 Telessa, ty nam prykassy po tom
 Tvystv, o czestyta, o mylostywa,
 O sladka maty Marya.»

*) P. Laurenti d. C. d. G., Il pianto dell'esule (Parafraasi della Salve Regina). Modena 1905, Tip. pontificia ed arcivescovile.

To se je bralo blizu tako: «Češčena bodi, kraljeva, mati te milosti, života sladkost ino naš trošt, češčena si! Mi k tebe vpijeme, tuježivni (?) otroci te Eve; mi k tebe zdihujemo, klagújiče (?) ino plačeč v tej doline teh slz. Ob to, ti naše odvetnice, ti k nam obrni te milostive oči, ino Ježiše, žegnanega sadu tvega telesa, ti nam prikaži po tom tujstvu, o čestita, o milostiva, o sladka mati Marija.»

V tej prestavi nas spominja mariskaj na češčino, zato se sodi, da je „potekla iz češkega izvirnika“. Vender je menda verjetniše, da je sicer „iz latinskega izvirnika“ pa da je od duhovnika, ki je bil po rodu Čeh in se ni bil še popolnoma privadil našemu jeziku. Sicer pa so, razen okornega, pomanjkljivega pravopisa, v neketerih besedah tudi očitne pomote, tako zlasti v „g l a g o g i c z e“ za „ječeči“ (*gementes*) in «T u g e s a b n e» za „izgnani“ (*exules*). V poslednjem primeru je mislil pisavec morda na tako sestavljeno besedo kaker bi bila „tuježivni“ t. j. „na tujem živeči“ ali pa na izvedenko «tujejavni» od «tujevati» t. j. „na tujem, v pregnanstvu živeti“. Na vsak način vidimo, da je skušal misel latinskega izvirnika prav izraziti v slovenščini, kar poterjuje tudi beseda „T v y s t v“ t. j. „tujstvu“ za «pregnanstvu» (*exilium*). V tem so bili poznejši prestavljavci menj skerbni; spravili so v molitev besedo, ki bi bila, ke ne bi izvirala iz nepremišljenosti, naravnost bogokletna. Matija Kastelec ima namreč v že omenjeni knjižici tako prestavo (ki bodi natisnjena v sedanjem čerkopisu):

«Češčena si kralica, mati te milosti, tu živienie, slatkúst ima naše vupanie, bodi češčena. K' tebi šrajamo, mi zapuščeni otroci Eve. K' tebi zdihujemo mi žalostni, inu objokani, u' dolini téh solz. O ti naša pomočnica, obèrni k' nam tvoje milostive oči: inu po letém reunim živieniu pokaži nam Jezusa ta žegnani sad tvojega telesa, o pohlevna, o dobrutliva, o sladka divica Maria».

Štajerski pisavec v prej omenjenih «Molitnih bukvah za Slavénce» je popravil vsaj poglavitno napako. Njegova „zdrava kraljica“ je taka (v sedanjem čerkopisu in s popravo očitnih tiskovnih pomot):

«Pozdravljena si kralica, mati miloserčnosti, življenje, sladkost, ino zavujpanje naše, pozdravleno budi! k' tebi kričimo dregnani sini Eve: k' tebi zdihavamo žalostni ino

revni v' toti sozni dolfni. Zategavolo o ti Zagovornica naša! tvoje miloserčne oči na nas obrni, ino Jezusa presvetega sada téla tvojega po totem revnem življenji nam pokaži, o milostívna, o pobožna, o sladka Divica Maria!

Na kranjsko se štajerska knjižica se svojimi popravami seveda ni razširila, in tako so se nam ohranile stare napake vse do današnjega dne tako v tej molitvi, kaker tudi v avemariji. Po novem katekizmu ste se sicer nadomestili dve zastareli izposojenki z besedama domačega korena, ali za to se je vpeljala nova stvarna zmota: „blažena“ namestu „žegnana“. V nekih škofovskih spisih se je poslednja leta sicer že brala prava beseda: „blagoslovljén a“, ali, kaker se kaže, nima obveljati.

Sta namreč nekje nekaka dva skrivna odbora, ki imata menda stare in nove napake v naših molitvah nepoškodovane ohraniti za vse prihodnje čase. To je sicer ostra beseda in — prosimo torej odpuščenja že naprej. Osebnost ne želimo žaliti nikoger. Nam je edino za stvar, ki je enako važna za vse katoliške Slovence, ki jim je kaj za to da se zedinimo v svojih molitvah z drugimi katoliškimi narodi in s katoliško cerkvijo samo. V kakí razmeri smo do zdaj proti njim, to, bi dejal, da je bilo zadosti jasno in prepričavno povedano v 6. zvezku prešnjega tečaja „Cvetja“. Ali kak odgovor smo dobili? Človek more težko verjeti svojim očem. V „Slovenca“ 20. sept. 1905 piše nekedo:

„.... imeti hočejo zdravo in blagoslovljeno Marijo. Recimo s sv. Avguštinom: „Melius est, reprehendant nos grammatici, quam non intelligent populi.“ Ko bi vsak slovničar zase določeval posamezne oblike v naših molitvah, bi imeli kmalu toliko različnih oblik v naših molitvah, da bi ljudstvo teh molitev res ne moglo umeti....“

Sveti Avguštin je bil moder mož, ali gospod, ki njegove besede zlorabi, ne vem, če je. Jaz nisem grajal nobene slovniške oblike v naši sedanji češčenamariji; tudi „Češčena kraljica“ je v tem oziru brez spotike. Od različnih gramatičnih oblik nadalje ni odvisno umevanje ljudstva; ali pišemo „češena“ ali „češčena, ali „čaščena“ ali „častena“, to je ljudstvu enako razumljivo. Ne more pa ljudstvo **teologično** prav razumeti, kar je **teologično** napak povedano. Kako je angelj pozdravil Marijo, ali z

besedo, ki pomeni „zdrava“, „pozdravljena“, ali pa s tako, ki pomeni „češčena“, in dalje, ali ji le rekla Elizabeta*) besedo, ki pomeni „blagoslovljena“, ali pa tako, ki pomeni „blažena“, to ni gramatično, temuč teologično vprašanje, in gotovo, če se moli „češčena“, ljudstvo ne more razumeti „zdrava“, in če se moli „blažena“, ljudstvo ne more razumeti „blagoslovljena“. In vendar bi moralo, zakaj, dokler se v latinščini ne moli *«Honorata Maria»* in *«beata es in mulieribus»*, tako dolgo tudi v slovenščini ni in ne bo in me more biti prav „češčena Marija“ in „blažena si med ženami“. In dokler se v latinščini ne sme reči: *«Ad te clamamus, derelicti***) filii Hevae»*, tako dolgo bi se tudi v slovenščini ne smelo: „zapuščeni Evini otroci“. To torej niso nobene slovničarske oblike, to so jako resne bogoslovske napake, ki nam jih ne more in ne sme predpisavati noben odbor, niti sam sveti oče papež v Rimu. To bodi še enkrat jasno povedano častitim nasprotnikom.

---

*) Kaker so kritiki spoznali, je govorila besede „blagoslovljena mej ženami“ le Elizabeta, in le o njej jih je zapisal sveti Luka, prepisovavci pa so jih pristavili tudi angeljevemu pozdravljenju. Primeri: Bardenhewer. Mariä Verkündigung. Ein Kommentar zu Lukas I, 26-38. Freiburg, Herder.

**) Pri tej besedi bi se vtegnil kedo spomniti poslednje kitice sekvencije sv. Dominika:

Et tu Pater pie, bone
Pastor gregis et patrone
Prece semper sedula
Apud curiam summi Regis
Derelicti vices gregis
Commenda per saecula.

Ali tu je očitno, da je misliti le na čredo, ki jo je sv. Dominik telesno zapustil, ko se je s tega sveta preselil v nebesa, nikaker pa ne na duhovno zapuščenosť te črede, to je reda sv. Dominika. Vse kaj družega je, ako se pri nas moli „zapuščeni Evini otroci.“ To nas spominja obupnih besed neverne madamé George Sand, ki smo jih lani naveli v slovenski prestavi. Naj stoje tukaj še v francoskem izvirniku: » Nous sommes une génération infortunée, une colonie errante dans l'infini du doute, cherchant, comme Israël, une tente de repos, mais abandonnée, sans prophète, sans guide, sans étoile. et ne sachant même pas où dresser une tente dans l'immensité du désert. » (Po: Baunard, Le Doute, Paris 1899. str. 451).

Vi pa, dragi bravci, ki ste prepričani opravičenosti in neobhodne potrebe naših poprav, poprimite se jih brez odlašanja, razlagajte jih in priporočajte jih ljudem in deržite se jih terdno; brez dvojbe boste s tem Mariji ljubezen skazali in izpolnili voljo tistega, ki je rekel: «*Veritas liberabit vos, resnica vas borešila.*» (Jan. 8, 32.)

Sv. Nikolaj in njega češčenje.*)

I. Poglavje.

Življenje in delovanje sv. Nikolaja.

Ne da se zgodovinsko prav določiti, katero leto je bil rojen sv. Nikolaj. Zgodilo se je to v drugi polovici tretjega stoletja po Kr., torej v tistih žalostnih časih, ko je bila mlada kerščanska cerkev brez vsega varstva in pravic izročena kervavemu preganjaju rimskih cesarjev in njih namestnikov in sodnikov. Rojstno mesto svetnikovo je pa dobro znano. To je mesto Patara v maloazijski provinci Likiji. Znano je tudi, da so bili njegovi stariši jako pobožni in premožni, ter so svojega sinka z veliko skerbjo v strahu božjem vzgojili.

Dobro seme kerščanke vzgoje je padlo v plodno zemljo ter je v mehkem in sprejemljivem sercu malega Nikolaja bogat sad obrodilo. Ko se je bil približal čas, da je moral Nikolaj voliti stan, si je izbral duhovništvo. In temu se ni čuditi. Saj pisavci njegovega življenja pripovedujejo, kako pobožen je bil Nikolaj vže v otroških letih, kako se je že kot majhin deček ob sredah in petkih zderžal vsake jedi. V tistih časih izvoliti si duhovniški stan pa je bilo ravno to, kot pripraviti se na marterniško smert; kedor si je izvolil ta stan se ni le odpovedal vsemu posvetnemu, temuč pripravljen je moral biti na največe žertve, pomanjkanje, stiske in tudi na smert za zv. vero. Iz tega lahko sklepamo, kako plemenito serce je imel sv. Nikolaj.

Polno najlepših čednosti je bilo njegovo življenje in skerbno se je pripravljaj na sv. mašniško posvečenje, katero je prejel iz rok svojega strica škofa v mestu Miri.

*) Po: Dr. Joh. Praxmarer. Der hl. Nikolaus und seine Verehrung. Münster. Adolph Russel's Verlag.

Ime sv. mašnika je bilo kmalu znano po mestu in deželi. Nepopisljiva je bila njegova dobrotljivost in njegovo vsmiljenje z vbogimi. Lahko rečemo, da je skorej vse bogato premoženje, katero je podedoval po svojih stariših, razdelil mej vboge. Pri tem je posebno gledal na to, da je pomagal resnično vbozim, najbolj takim, ki so se sramovali prosjačiti.

To nam lepo kaže naslednji dogodek iz življenja sv. Nikolaja. On je bil zvedel, da je neki prej zelo premožen meščan sè svojimi tremi hčerami prišel v veliko pomanjkanje in stisko, prositi se je pa sramoval. Nikolaj je šel torej po noči k hiši tega obóžalega meščana ter je skozi okno vergel v hišo toliko denarja, da se je mogla ena od treh hčeri s poštenim meščanom omožiti. V drugi noči je storil ravno tako za drugo hčer in v tretji noči za tretjo. Tretjo noč je pa oče teh treh deklic, ki je bil na ta način vse svoje stiske rešen, čul, da bi izvedel, kedo je dobrotnik, ki mu meče denar v hišo. Tako je prišlo na dan, kodo je bil. Ali Nikolaj je skušal na vso moč, da bi to njegovo lepo delo skrito ostalo; vmekniti se je hotel zahvaljevanju vbogega meščana.

Da bi vbežal nevarnostim in raztresenostim sveta, posebno pa da bi se odtegnil hvali ljudi, katero je po zasluženju obilno žel, da bi mogel torej le za Boga sveto živeti, je šel v neki samostan pri Miri ter je dolgo časa tam živel.

(Dalje prih.)

Priporočilo v molitev.

V pobožno molitev se priporočajo br. Martin Jerala, samostanski tretjerednik v Ljubljani, † 10. dec. 1905; rajni udje III. reda skupščine brežiške: Ana Špiller (Dobova), Ana Požgaj, Janez Volovec, Ana Drugovič; goriške: Ana (Elizabeta) Makuc iz Kronberga, Uršula (Roza) Silič iz Št. Petra, Ana (Elizabeta) Marušič iz Opatjega sela, Uršula (Marija) Pušnar iz Srednjega, Ivan (Francišek) Nanut iz Št. Andreža, Marija (Katarina) Tradigo iz Kermina, Alojzija (Ana) Beltram iz Gabrija; drežniške: Marija (Jozefa) Kavčič in Drežnice.

Dalje se priporočajo v pobožno molitev: A. Š. na D., tretjerednica, za hitro pomoč v neki težki zadevi; neka oseba, da bi se neka reč srečno, po pravici in brez neprijetnosti izešla; L. O. Z. tretjerednica, A. Š. Sev. za ljubo

zdravje; tretjerednica M. za ozdravljenje notranje bolezni; neka deklina iz Šk. v neki posebno važni zadevi; neka dekle priporoča svojega brata in da bi bil mir mej družino; neka žena svojega moža za spreobrnjenje; neka mati svojega sinu, da bi srečno domov prišel od vojakov in da bi stanovitn ostal v dobrem; neka družina eno osebo, da bi se preobrnila in rada molila; neka tretjerednica, da bi popolniše spolnjevala svoje dolžnosti in popravila, kar je v tem zamudila; J. S. za polajšanje notranjih bolečin in za ljubi vid, priporoča tudi svojega sinu za spreobrnjenje in svojo hčer za ljubo zdravje; A. M. za varstvo in pomoč Marije Device in sv. Antona.

Zahvalo za vslišano molitev

naznanjajo: Neka tretjerednica za pomoč v stiski; druga za pomoč božjo v raznih potrebah; neka tretjerednica iz A. za milost srečnega poroda; M. L., da je bila to leto več nevarnosti na duši in telesu obvarovana; A. G. za srečen vspah pri operaciji na roki zelo bolne unukice; V. Ž. za velikokratno vslišanje v dušnih in telesnih potrebah; A. Š. R. da se je Bog vsmilil slepega otroka, ki mu zdravniki niso mogli pomagati, ter ga je h sebi vzel; neko dekle iz Štandraža za velikrat prejete dobrote; A. M. od Male Nedelje za zadobljeno milost.

Rimsko-frančiškanski koledar za leto 1906.

Mesec januarij.

1. Pon. Novo leto. P. O.	18. Čet. Sv. Petra stol v Rimu.
2. Tor. Osmina sv. Štefana, m.	19. Pet. Sv. Kanut, m.
3. Srd. Osmina sv. Janeza, ap.	20. Sob. sv. Fabijan in Sebast. m.
4. Čet. Osmina nedolžnih otrok.	
5. Pet. Vigilija sv. 3. kraljev; sv. Telesfor, m.	21. Ned. 3. po sv. 3. kr. <i>Sveta Družina</i> ; sv. Aneža, d. m.
6. Sob. Sv. trije Kralji. P. O.	22. Pon. Sv. Vincencij in Anastazij, m.
7. Ned. 1. po 3. kraljih.	23. Tor. Zaroka bl. dev. Marije.
8. Pon. 3. dan mej osmino 3. kr.	24. Srd. S. Timotej, šk., m.
9. Tor. 4. « « « « «	25. Čet. Spreobrnjenje sv. Pavla,
10. Srd. 5. « itd.; zv. Egidi, sp. 1. r.	26. Pet. Sv. Polikarp, šk. m.
11. Čet. 6. « « sv. Higin, p. m.	27. Sob. Sv. Janez Krizostom, šk. c. u.
12. Pet. 7. « «	
13. Sob. Osmina sv. 3 kraljev.	28. Ned. 4. po sv. 3 kr. Zv. Matej šk. 1. r.
14. Ned. 2. po sv. 3. k. <i>presv. ime Jezus</i> . P. O.	29. Pon. Sv. Frančišek Salezij. šk. c. u.
15. Pon. Sv. Pavel, pušč.	30. Tor. Sv. Hijacinta, d. 3. r. P. O.
16. Tor. Sv. Berard in tov., m. l. r. P. O.	31. Srd. Zv. Ludovika, vd. 3. r. P. O.
17. Srd. Sv. Anton, opat.	
P. O. pomeni popolnoma odpustek za vse v frančiškanskih cerkvah.	
P. O. « « « « « le za ude svetovnega 3. reda.	

fonz, alhtar, generalj, socijaljni“ itd. ne bo obveljal. Kaj pa je mojega obveljalo? Naj se torej piše: „Alfonz, altar, general, socijalni“ in izrekuje: „Awfonz, owtár, generáw, socijawui“? itd. Gotovo bi bilo tako po slovensko; saj se sliši na Goriškem sploh: „owtar, kanaw, Danijew, Štanijew, Gabriewčič“ itd. Celó tudi „kardinaw“ in „Ciriw“ sem že slšal. Pa na Kranjskem, ali tam ni več mej ljudmi podobnih primerov? So! In s tem prestopimo h drugemu dopisu.

Iz Izlak pri Zagorju ob Savi mi je pisal 17. febr. 1905 g. Fort. Lužar: „Tako ja bil pri nas pred 50 leti duhovnik Albreht, a več ljudi sem slšal, da je živel takrat A w-breht“. Sicer se tamkajšno narečje glede terpega l vjema z dolenjščino: „čebela, kobila, metla“ in celo v plur. gen. „čebel, kobil, metel“ s čistim l; drugači je na koncu zlogov l = w: „vawček, tewček“: v w daje u ali o: „govoru, kóbu (kebel), dóšu (došel), paršo (prišel), oženo, vido, smo (smel)“; naglašen vender tudi „éw“ (se širokim e): „rew (ril), obréw (obril). upéw (vpil)“; l za o se zgublja: „pon, pohen, polne. na spo (na spol, na polovico), pož, vok itd. Ime sosedne župnije Kolovrat se je skerčilo v „Korát“ „korášk“ (kolovratski), „Koračan“ (Kolovračan). Dve uri od tam proti Gorenjskemu že š v a p á j o t. j. govorijo „šwa“ za „šla“, „rekwa“ za „rekla“ itd.

K „elovski“ pravdi mi sporoča nadalje 2. VIII. 1905 g. Vojteh Hočevár z Gomiljskega, da tam ljudstvo vedno govori: „Griem v Gamisko“. Kdor tisti l izgovarja, se pači, tako pravijo“. Ob enem uaznanja gospod, da so tam vsa imena krajev na -sko feminina: na Vransko, z Vranske. Oboje naznanilo je gotovo spomina vredno; da bi se zguba glasu l v „Gamisko“ (nomin. menda „Gamiska“) mogla prav razlagati, bi bilo treba pa kaj več primerov. Mogoče, da je „Gamisko“ iz „Gomijsko“; vprašanje bi bilo nadalje, ali je to iz „Gomiljsko“ ali iz „Gomiwsko“. Samo na sebi bi bilo j lažje iz lj; vender pa se ne da tajiti, da more nastati j tudi iz w, prim. rusko „domój“ za stsl. домоѡ in štaj. -oj za prvotniš; v prekmurščini še ohranjeni -ov v instrum. Potemtakem more biti tudi „pogorejec“ iz „pogorewec“ in to iz pogorélec“, „Gomijsko“ iz „Gomiwsko“, Gomilsko“. Mogoče je pa tudi, da se je l, da se izreka olajša, naravnost začel izpuščati; v lastnih imenih, kjer se na etimologij več ne misli, se to kaj lahko zgodi; prim. gori navedeni „Korat“ za „Kolovrat“. Ker pa za kujžni jezik tako zbrušene oblike ne veljajo in ker ni verjetno, da bi se kje govorilo „Gomilsko“, „Gomiwsko, zato pišemo pri nas „Gomiljsko“; temu nasproti pišemo: „Kanal“, Kanalsko“, ker se v dotičnem kraju sploh govori „Kanal“ „Kanaško t. j. „Kanaw“, „Kanawsko“.

In zdaj glejmo še četerti dopis! 13. V. 1905 mi je pisal z Dunaja gospod „Now quis“. Pisanje se mi zdi sicer jako znano, vender se ne morem domisliti, čigavo bi bilo. Obžalujem, da se mi gospod ni zaupa! Ako je mislil, da bi mu moglo kje kaj škoditi, kar je pisal, bi bil smel prepričan biti, da ga ne bomo izdali. Sicer pa ni nič takega, da bi se ne smelo očitno povedati. Piše namreč mej drugim tako-le: „T-žko smo že pričakovali objavljenja skupnih enotnih obrednih molitev za vse slovenske škoflje. Postalí smo že nestrpni, kedaj se postavi olepšan spomenik Brez-

madežni, o katerem je tako lepo pisalo lansko „Cvetje“, za kar se je tako krepko potegnil tudi „Voditelj“ v Mariboru. Takoj, ko je bilo naznanjeno po časnikih, da je izšel molitvenik „Večno življenje“, smo si ga naročili. Ko ga dobimo v roke, si hočemo najprej ogledati prenovljeni spomenik, postavljen v čast Brezmadežni ob petdesetletnici proglašanja verske resnice. Toda, kako smo bili razočarani, ko smo zagledali spomenik popolnoma neprenovljen! kako bi bili drugače res lepo delo z veseljem pozdravili, ako bi bilo enotno dovišeno! Toda, da si so se gospodje dve leti trudili, da bi določili, kako naj se slovenski lepo moli „Ave Maria“, so nazadnje pustili vse pri starem in niso upoštevali nepobitnih dokazov „Cvetja“ in „Voditelja“!.. Kedaj naj upamo, da se postavi Brezmadežni spomenik, kakor ga je predlagalo „Cvetje“? Ali ob stoletnici?..

Vmes je nekaj vprašanj, ki jim bodi tu v oklepih pristavljen odgovor: „Ali bi ne bilo bolj prav: Čast bodi očetu,.., kakor je bila.. ne: kakor je bilo“!? — (Očitno! Nemščina seveda zahteva: wie-es war... in mi smo od nekedaj njeni pokorni hlapci). — „Ne preš-stuj“! Ali naj mladina še vedno misli na šest, ko izgovori to besedo“? (Ne vem; morda bo s popravo gospod Breznik srečniši od mene). — „Doslj smo bili vajeni moliti: Sladko Serce Jezusovo, daj, da te ljubim bolj in bolj“. Zakaj odslej: „daj, da te bom ljubil“? Tako tudi: „daj, da se bo razlegal“; zakaj ni bilo prav: „daj, da se razlega“? — „Podeli dušam.., da usmiljenje dosežejo“; zakaj pa tukaj ne: „da bodo dosegle“..? itd. (Prav je: „ti mi daješ“ ali „ti si mi dal, da te ljubim“, ker že ljubim in še ljubim; ne more pa prav biti: daj, da te ljubim“, ker ne ljubim še, ampak še le bom, ko mi bo prošnja vslišana, in tedaj ne bo treba več prositi: „daj“, ampak zahvaliti za milost, in tako bo spet prav: „hvala ti, da te ljubim!“ — „Podeli dušam, da vsmiljenje dosežejo“ je pa dobro rečeno sè sadanjikom, ker je „doseči“ doveršni glagol, ki ko tak ne more pomeniti trajanja; „dosegle bodo“ je futurum exactum, ki bi tu ne bil na svojem mestu). — „Angel Gosp. je oznanil Mariji in spočela je..“ zakaj ne: „je spočela“? — (Ker stoje enklitike za „in“ le, keder se krepko povdari, keder torej ni proklitika: „saj sem ti rekel in sem ti!“ V prekmurščini je i vedno proklitika in nima nigdar enklitike za sabo; za povdarjen „in“ pa imajo tam „ino“ in to ima blizu vselej enklitiko za sebo.) — „Kaj je prav: pribžališče, ali: pribežališče“? (Besede na -išče, ki se opirajo na opisne participije, bi se morale v naglasu po njih ravnati, kaker dokazuje hervasčina in ruščina, torej: pribežališče, počivališče, glé'dališče, tékališče, pokopávališče. Gledališče, tekališče, učilišče se povdarja po napačni analogiji. Pokopališče je po verhu tudi slabo skovana beseda).

Popravki.

V zadnjem zvezku smo po mnogem popravljanju prezerli na nekih straneh več zopernih tiskovnih pomot. Naj se bere torej na str. 361. v verstí 21. najbolj namestu: najbnlj,
 „ „ „ „ „ „ ubožcev „ ubožcev,
 „ „ „ „ „ „ 24. cerkev „ cerker,
 „ „ „ „ „ „ 27. Liberaljci socialjnega... bodo,
 „ „ 36B. „ „ 25. ponudi namestu: pokloni,
 „ „ „ „ „ „ 26. poklekni „ ponud.